

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 9923
Tarih : 26.11.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim. 25/11/2020

Av. Abdullah Koç
HDP Ağrı Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	
Esas Komisyon	Adalet
Tarih : 30 Kasım 2020	Esas No: 2/3222

TBMM	
KANUNLAR ve KARARLAR BŞK. LİGİ	
	26 Kasım 2020
Numara:	

TBMM	
GENEL BÜYÜK	
26 Kasım 2020	
No:	746020
EYİS'ye KAYITLI MIŞTIR	

GENEL GEREKÇE

Gazetecilerin ve genelde tüm yurttaşların siyasilerin icraatlarının, tutum ve söylemlerinin açıkça eleştirmesi bir hak. Oysa son yıllarda ise gazeteciler ve yurttaşlar TCK'nın "Cumhurbaşkanına hakaret" suçunu düzenleyen 299. maddesinden gözaltına alınıyor, yargılanıyor ve tutuklanıyor. Türk Ceza Kanunu'nun "Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına Karşı Suçlar" bölümünde Cumhurbaşkanına hakaret suçu "özel" olarak yer alıyor. Maddeye göre cumhurbaşkanına hakaret eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Suçun alenen işlenmesi hâlinde, verilecek ceza altıda biri oranında artırılır. Bu suçtan dolayı kovuşturma yapılması, Adalet Bakanının iznine bağlıdır. 2005 yılından önce eski TCK'nın 158. maddesinde tanımlanan "Cumhurbaşkanı'na hakaret" fiili, Avrupa Birliği reform sürecinde yenilenen 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu'na (TCK) aktarılmamalıydı. Türk Ceza Kanunu "Cumhurbaşkanına Hakaret" (TCK madde 299), "Devletin egemenlik alametlerini aşağılama"(TCK madde 300), "Türk Milletini ve anayasal kurumları aşağılama"(TCK madde 301), "Yabancı devlet bayrağına karşı hakaret"(TCK madde 341) düzenlemelerini özel tahkir suçları olarak kabul ediyor.

- Cumhurbaşkanına hakaret" başlıklı TCK 299 maddesi yürürlükten kaldırılmalı.
- TCK 299'dan açılmış soruşturma ve dava dosyaları, Türkiye'nin Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi bakımındaki taahhütlerine uygun olarak ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarına uygun olarak durdurulmalı, düşürülmeli, kapatılmalı.
- TCK 299 kapsamında gözaltına ve tutuklamalara son verilmeli. Cumhurbaşkanı, "çağdaş normlar altında hukuk korumasında görülemeyecek söz ve isnatlar" açısından her yurttaş gibi, Asliye Hukuk Mahkemeleri'nde tazminat hukukunu işletebilir.

Avrupa Konseyi

Avrupa Konseyi uzman hukukçu kurulu Venedik Komisyonu "Cumhurbaşkanı'na hakaret" maddesinin "demokratik bir dünyada yeri olmadığı" gerekçesiyle yürürlükten kaldırılmasını istedi. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 12 Şubat 2004 tarihindeki 872. oturumunda kabul ettiği tavsiye kararlarının 6. bölümünde yer alan, "Siyasi veya kamu şahsiyetleri daha geniş şekilde eleştirilebilir" şeklinde özetlenebilecek "Siyasi şahsiyetler ile kamu görevlilerinin itibarı" başlıklı bölümünde şu ifadeler yer veriliyor:

"Siyasi şahsiyetler itibarlarının ve haklarının korunması için diğer kimselerden daha geniş haklara sahip bulunmamalıdır. Bundan hareketle iç hukukta, siyasi şahsiyetleri eleştiren medya kuruluşlarına karşı daha ağır cezalar öngörülmemelidir. Bu ilke kamu görevlilerine de uygulanır. Bu ilkeye istisnalar, sadece kamu görevlilerinin görevlerini iyi yapmalarını sağlamak bakımından zaruri hallerde kabul edilebilir."

Avrupa ve ABD

* Macaristan ve Çekya'da "hakaret" suç değil. Avusturya, Hollanda, Belçika, Portekiz, Romanya ve İspanya'da düzenleme var, pratikte kimisi en az yarım yüzyıldır kullanılmıyor.

* Avusturya'da "Cumhurbaşkanına hakaret"i düzenleyen bir madde (Madde 171) var; ancak bu madde ceza davalarına çok nadiren neden oluyor. 2000'den bu yana hareket yok... Kişinin başvurusu, ya da dava açılması için izin gerekiyor.

* Polonya ve İtalya'da ceza hükmü varsa da nadiren uygulanıyor, para cezasıyla sınırlı.

* Fransa 2013'te AİHM'de mahkûm olunca yasayı yürürlükten kaldırdı.

* Almanya'da düzenlemenin yanı sıra Federal Anayasa Mahkemesi çok ağır bir eleştiri olsa dahi bunun bir suç sayılamayacağı kararı söz konusu.

* Avrupa Konseyi gözlemci üyelerinden ABD'de ise başkana hakaret tehdit suçu düzenlenmiş.

* İngiltere & Galler hukukunda teknik olarak "egemen unsur aşığılama"yı engelleyen genel kanun en son 1840'da uygulandı. Düzenleme, Kralın kendisinden ziyade, temsilcilerine yönelik aşığılamaları susturmaya yönelikti.

Türkiye'de gazetecilere dava

Cumhurbaşkanı seçildiği Ağustos 2014'te Tayyip Erdoğan'a yönelik eleştiri ve isnatlarla mücadele etmek için yaygın şekilde kullanılmaya başlanan madde, 1 Ekim 2019'a kadar en az 60 gazetecinin hapis, ertelemeli hapis ve para cezasına mahkûm edilmesine zemin oluşturdu. Örneğin; 2018 yılında toplam 20 gazeteci bu madde temelinde toplam 38 yıl 5 ay 4 gün hapis (6 yıl 10 ay 12 günü ertelendi) ve 35 bin TL de adli para cezasına mahkûm edilmişti.

Cumhurbaşkanlarının dönemlerine göre hakkında mahkûmiyet kararı verilen sanık sayılarını incelediğimizde 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel döneminde ilgili sanık sayısı 71, 10. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer döneminde 82, 11. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül döneminde 233, 12. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 4 yıllık döneminde ise hakkında mahkûmiyet kararı verilen sanık sayıları bir önceki döneme göre yaklaşık 23 kat artış göstererek toplam 5.683 oldu. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nce yayınlanan adalet istatistiklerine göre 2009 yılından bu yana yer alan hapis cezası kararları da son yıllarda oldukça artış gösterdi. TCK tarafından 11. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül döneminin son 6 yılında toplam 65 hapis cezası kararı verilmişken, 12. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ilk 4 yıllık döneminde ise bu rakam 1575'e çıktı.

Adalet Bakanlığı'nın 2019 yılı Adalet İstatistiklerine göre, Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 2014'te başlayan ilk Cumhurbaşkanlığı döneminde, "Cumhurbaşkanına hakaret" suçunu düzenleyen Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 299'uncu maddesi gereğince yargılanan yurttaş sayısında önceki yıllara oranla artış yaşandı.

Yargılananlardan hapisle cezalandırılanların sayısı da önceki yıllara göre artış gösterdi. 2019 yılı rakamlarıyla Erdoğan'ın cumhurbaşkanlığı döneminde "cumhurbaşkanına hakaret" suçlaması kapsamında hapis cezasıyla cezalandırılanların sayısı 2 bin 663 oldu. Erdoğan'ın 2014 yılında başlayan ilk Cumhurbaşkanlığı döneminde TCK'nin 299'uncu maddesi gereğince yargılanan yurttaş sayısında önceki yıllara oranla büyük bir artış yaşandı. 2018 yılının sonunda sanık sayısı 17 bin 406'ya çıktı. 2018'de 5 bin 233 kişi yargılanırken 2019 yılında bu sayı iki katından daha fazla artışla 12 bin 298 oldu. Böylelikle Cumhurbaşkanlığı döneminde Erdoğan'a hakaret ettiği gerekçesiyle yargılananların sayısı 29 bin 704'e çıktı.

Diğer yandan ifade özgürlüğü herkes için öngörölmüş bir anayasal hak olup demokratik toplumun temelini oluşturan ana unsurlardan ve toplumun ilerlemesi ve bireyin gelişmesi için gerekli temel şartlardan birini oluşturmaktadır. Anayasa'nın 26. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğü eleştiri niteliğindeki düşünce açıklamalarını da kapsamaktadır. Esasen ifade özgürlüğü büyük ölçüde eleştiri özgürlüğünün güvence altına alınmasını hedeflemektedir. Bu nedenle, düşüncelerin açıklanması ve yayılması sırasında kullanılan ifadelerin sert olması doğal karşılanmalıdır. Kamu gücünü kullanan kişilere yönelik eleştirilerin kabul edilebilir sınırlarının diğer kişilere yönelik eleştiri sınırlarına göre daha geniş olduğu bilinmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Avrupa Konseyi uzman hukukçu kurulu Venedik Komisyonu “Cumhurbaşkanı’na hakaret” maddesinin “demokratik bir dünyada yeri olmadığı” gerekçesiyle yürürlükten kaldırılmasını istedi. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin 12 Şubat 2004 tarihindeki 872. oturumunda kabul ettiği tavsiye kararlarının 6. bölümünde yer alan, “Siyasi veya kamu şahsiyetleri daha geniş şekilde eleştirilebilir” şeklinde özetlenebilecek “Siyasi şahsiyetler ile kamu görevlilerinin itibarı” başlıklı bölümünde şu ifadeler yer veriliyor:

“Siyasi şahsiyetler itibarlarının ve haklarının korunması için diğer kimselerden daha geniş haklara sahip bulunmamalıdır. Bundan hareketle iç hukukta, siyasi şahsiyetleri eleştiren medya kuruluşlarına karşı daha ağır cezalar öngörülmemelidir. Bu ilke kamu görevlilerine de uygulanır. Bu ilkeye istisnalar, sadece kamu görevlilerinin görevlerini iyi yapmalarını sağlamak bakımından zaruri hallerde kabul edilebilir.”

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

TÜRK CEZA KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 299 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.